

Slovník rumunských spisovatelů, Nakladatelství Libri, Praha, 2001

Marcăm, cu o întârziere de care nu ne facem vinovați, un eveniment important: apariția la Praga a unui dicționar de scriitori români, eveniment ignorat de critica literară românească. Este cel de al doilea dicționar consacrat literaturii române, apărut la Praga în ultimii cincisprezece ani. Cel publicat în 1987, sub conducerea regretatei prof. dr. Marie Kavková – traducătoare, autoare a numeroase studii despre literatura noastră și, mai ales, creatoarea unei veritabile școli de românistică - se rezuma la ce se putea publica la data respectivă, adică la ce permitea regimul care stăpânea în ambele țări: cuprindea scriitorii români exclusiv din granițele de atunci ale României. Recentul dicționar trece Prutul și înglobează tot ce este semnificativ din punct de vedere literar pe teritoriul înstrăinat al Basarabiei: Ion Druță, Nicolae Dabija-Ciobanu, Liviu Damian, Nicolae Esinescu, Emilian Galaicu-Păun ș.a. Se poate spune că acest dicționar descrie pentru prima oară în istoria genului harta literară a unei Români întregite. Dar nu numai atât, autorii integrează în trunchiul literaturii române tot ce reprezintă spirit românesc în arta cuvântului oriunde s-ar fi manifestat acesta, în Europa sau America. Astfel citim articole despre numeroși scriitori autoexilați sau siliți să se exileze ca Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Emil Cioran, Virgil Ierunca, Monica Lovinescu, Dumitru Țepeneag ș.a.

Inițiatorii și totodată, parțial, autorii acestui curajos demers sunt Libuše Valentová și Jiří Našinec, doi prieteni mai vechi ai românilor, amândoi formați la școala Mariei Kavková. Se pare că factorul decisiv în acest duplex a fost Libuše Valentová, profesoară de limba și literatura română la Universitatea "Carol" din Praga. Domnia sa scrie un amplu *Studiu introductiv* despre literatura română de la începuturi până la scriitorii de ultimă oră, care dovedește o neobișnuit de profundă cunoaștere a fenomenului literar românesc, precum și o vastă informație. Deopotrivă, articolele semnate de autoare sunt la zi cu informația, iar aprecierile sunt prudente sumare, dar pertinente. Studiul introductiv este completat de Vitalie Ciobanu cu o prezentare a literaturii basarabene sub titlul semnificativ *Literatura din Republica Moldova – parte integrantă a literaturii române*. Vitalie Ciobanu și Vasile Gârneț sunt autorii tuturor articolelor despre scriitorii basarabeni.

Autorii dicționarului țin dreapta cumpănă. Nu cad în capcana aprecierilor de circumstanță, apărute în critica literară românească după decembrie 1989. Pentru ei Eugen Barbu există ca scriitor, cu toată discutabila lui excludere din rândurile Uniunii Scriitorilor Români, fapt ignorat total în articolul dedicat acestuia. La fel există și Beniuc. Personal, îmi lipsesc articolele consacrate unor poeți de excepție precum au fost Alexandru Andrițoiu și Vasile Nicolescu, cărora, ce-i drept, nici critica literară românească nu le-a acordat atenția ce o meritau. Prudența în aprecieri, la care m-am referit înainte, se manifestă în absența superlativelor. Singurul scriitor tratat la superlativ este Mihai Eminescu "cel mai însemnat poet român".

PERSONALIA – RECENZII

Acest dicționar s-ar putea intitula și altfel: *Dicționarul literaturii române*, și asta pentru că autoarii nu se limitează doar la prezentarea de scriitori, ci și a unor curente sau direcții specifice cum sunt semănătorismul, poporanismul, gândirismul, avangarda, onirismul. Un articol special este dedicat folclorului românesc.

Apariția unui astfel de dicționar n-ar fi trebuit să ne lase indiferenți. Praga este una din marile capitale ale culturii europene, este orașul lui Jan Hus, Comenius, Smetana, Dvořák, Jaroslav Hašek, Karel Čapek, Bohumil Hrabal... Praga este anual vizitată de milioane de turiști, dar și de cunoscători ai limbii cehe, unii dintre ei specialiști care predau această limbă la universități de pe mai multe continente. Aceștia colindă librăriile pragheze și, fără îndoială, dau și peste acest dicționar de scriitori români. Și știm cum este: informația o duc cu ei pretutindeni unde își desfășoară activitatea.

Corneliu Barborică

Даниела Стоянова, Румяна Лютакова, *Румънски език. Сборник с упражнения*, Издателство „Карина – Мариана Годорова”, София, 2002, 302 p.

Semnalăm cu deosebită satisfacție apariția acestei lucrări, rodul muncii a două apreciate specialiste în domeniul limbii române, doctori în filologie și cadre didactice la Secția de limbă și literatură română din cadrul Universității „Sf. Kliment Ohridski” din Sofia.

Interesul față de predarea și învățarea limbii române la Universitatea din Sofia nu este de dată recentă, lucru demonstrat și de cele două manuale de limba română publicate acolo: Дорин Гъмулеску, *Учебник по румънски език*, София, 1976 și Бужорел Испас, *Учебник по румънски език*, София, 1984. Însă, de-a lungul timpului, manualul care a întrunit cei mai mulți adepți – în rândul profesorilor și al studenților, atât din România, cât și din străinătate – este opera unui colectiv de lingviști de la Universitatea din București, și anume Grigore Brâncuș, Adriana Ionescu, Manuela Saramandu, *Limba română. Manual pentru studenții străini*, Ed. Universității București, ajuns la a patra ediție (1996).

În prefața volumului de față, Daniela Stoianova și Rumiana Liutakova semnalează faptul că au gândit structura lucrării lor în conformitate cu materialul gramatical și lexical propus de manualul publicat la Editura Universității din București, pe care îl folosesc în munca la catedră. Astfel, lucrarea colegelor din Bulgaria – compusă din 38 de lecții - vine, pe de o parte, să îmbogățească, să suplimenteze simțitor informația oferită de manualul lui Brâncuș ș.a., dar, pe de altă parte, concepția, modul de tratare a diferitelor aspecte de limbă permite și utilizarea de sine stătătoare a acestei culegeri de exerciții. Acest lucru dovedește, de fapt, că nu avem de-a face cu o simplă culegere de exerciții. Meritul autoarelor este de a fi conceput într-o manieră modernă o lucrare riguroasă, de un înalt nivel științific, din care transpare bogata lor experiență didactică.

În preambul sunt cuprinse noțiuni de alfabet și fonetică, cu accent pe probleme specifice limbii române și care o diferențiază de limba bulgară. Urmează cele treizeci și opt de lecții (în acest număr fiind incluse și cinci lecții recapitulative), fiecare debutând, sub titlul *Atenție!*, cu prezentarea problemelor de morfologie discutate în lecția respectivă din manualul românesc. În acest mod teoria este reluată sub formă de scheme, concis și clar, iarăși cu sublinierea unor dificultăți întâmpinate la învățarea limbii române de către vorbitorii nativi de bulgară. După noțiunile de gramatică, se succed exercițiile (peste 20 la fiecare lecție), remarcabile prin varietate – de la cele tradiționale, de la dictări și dialoguri trecând prin conversații, traduceri și retroversiuini până la jocuri didactice și de cunoștințe generale. De asemenea, lexicul este variat, uzual, adus la zi. Textele din literatura română, cele cu caracter științific sau publicistic, din ultimele zece lecții, au menirea de a familiariza studentul cu diferitele stiluri funcționale ale limbii române. Extrem de util este și vocabularul român-bulgar (35 p.) cu care se

PERSONALIA – RECENZII

încheie culegerea.

În concluzie, considerăm că intenția autoarelor – aceea de a elabora o lucrare pentru studenții începători care să atingă, după parcurgerea acesteia, un nivel mediu-avansat de cunoaștere a limbii române – are toate șansele de reușită.

Mariana Mangiulea

Slawomir Mrożek, *Opere Alese*, București, Editura Curtea Veche, 2004

Ani de-a rândul, polonezii mai ales, dar nu numai ei, s-au obișnuit să privească realitatea înconjurătoare „prin ochelarii lui Mrożek”^{*}. Puterea stereotipului este de multe ori greu de combătut, iar anumite șabloane de comportament, de atitudine, sociale, politice sau de limbaj se înrădăcinează adânc în conștiința oamenilor, devenind diagnoze socio-culturale de nezdruncinat. *Mica noastră stabilizare*[†] de care „se făcea vinovat” Tadeusz Różewicz, un alt clasic în viață al literaturii polone, alături de Mrożek, și realitatea văzută *prin ochelarii lui Mrożek* sunt astfel de exemple care au intrat în limbajul polonezilor și s-au perpetuat ca trăsături simptomatice ale societății poloneze a vremii. Fără să ne dăm bine seama când și, neîndoindu-ne, ajutați de Martin Esslin și a sa teză revoluționară despre teatrul absurdului, am ajuns să-l etichetăm definitiv și irevocabil pe Mrożek ca fiind un creator de teatru absurd... și nimic mai mult. E o definiție care a funcționat cu succes multă vreme, mai ales atâta timp cât regimul politic polonez a permis-o și stimulat-o, însă în prezent ne apare depășită și insuficientă. Într-un interviu acordat în urmă cu 2-3 ani, Mrożek pune pe seama teoriei lui Esslin popularitatea pe care a început s-o cunoască în afara Poloniei, dar totodată își exprima nemulțumirea de a fi rămas pe viață încorsetat de rigiditatea tiparului de scriitor de teatru absurd: „Indiferent de ce am reușit să fac în ultimii 40 ani, aproape întotdeauna am fost întrebat numai despre teatrul absurd, orice interviu începe cu Martin Esslin, cartea lui a fost citită în orice universitate din lumea întreagă, pentru toți exegeții ea a devenit un soi de mantra a criticii. [...] Această carte este foarte veche, foarte prăfuită și cred și totodată sper că va veni o nouă generație, cu noi idei, care va găsi o abordare total inedită.”

O nouă generație care să-l privească poate mai degrabă ca pe un moralist sau, de ce nu, un fin satiric, un satiric politic, un subtil observator și comentator al realității. Nu numai criticii se fac însă vinovați de promovarea reputației de specialist în absurd, după cum observăm din fila de jurnal datată Cracovia, 11 martie 1997. Citim: „Nu o dată aud: «Bine că te-ai întors în Polonia, domnule. Iarăși o să ne descrii absurdul polonez, n-o să duci lipsă de material.» Și îmi oferă drept exemple de absurd proasta funcționare a ceva ce s-ar cuveni să funcționeze bine.

De când mi-am câștigat reputația de specialist în absurd, au trecut patruzeci de ani, dar mă bucur de ea și acum. Desigur, pe bună dreptate. Aș vrea totuși să atrag atenția asupra situației schimbate de acum patruzeci de ani față de cea prezentă.

^[*] Titlul rubricii pe care S. Mrożek a avut-o între anii 1953-1968 în săptămânalul polonez „Przekrój”.

^[†] Titlul unei piese de Tadeusz Różewicz (n. 1921), poet, dramaturg și prozator polonez.

PERSONALIA – RECENZII

Comunismul a obligat viața să-i accepte teoriile. Obligativitatea a fost reală, iar rezultatele absurde. Cu toate acestea, nu era îngăduit să observi această absurditate. A te preface că ea nu există, slujea „realismului socialist” care domina în artă și literatură. Abia spre sfârșitul anilor cincizeci, puterea a îngăduit suprealismul în literatură și abstracționismul în pictură, socotindu-le niște jucării apolitice, care nu reprezentau nici un pericol. În schimb, noi, asta înseamnă generația mea, le-am întâmpinat cu entuziasm. Tocmai atunci apăruse în Occident așa-zisul teatru al absurdului, pe care am început să-l aplicăm în realitatea noastră. Există totuși o deosebire, nu de metodă, ci de intenție, între teatrul absurd din Apus și cel de la noi. În Apus se pornea de la premisa că viața este absurdă (vezi existențialismul), pe când noi consideram că absurd era regimul care ne asuprea și dacă n-ar fi fost el, viața noastră ar fi avut sens. Am cultivat deci teatrul absurd, ca să dăm de înțeles cât de fără noimă era regimul. De aici fenomenul de atunci și popularitatea aluziei; noțiunea de absurd s-a răspândit în popor și s-a păstrat acolo până astăzi, cu toate că sensul ei s-a schimbat. [...] «E absurd», se spunea în Polonia Populară când se stingea lumina sau întârzia trenul, dar acest «absurd» era totodată o aluzie. În mentalitatea socială, vinovat era regimul și nu electricianul ori lucrătorul de la căile ferate, dar aceasta nu se putea spune deschis. Un satiric polonez însă, când își scria satira împotriva unei găuri de pe pod, se simțea ca un erou, căci știa, ca și cititorii lui, că nu este vorba despre o gaură pe pod, ci despre cu totul altceva.

Astăzi nu mai există regimul și, dacă se stinge lumina sau întârzie trenul, nu mai e vorba de nici o metafizică. Întreruperea în furnizarea curentului nu mai este o metaforă, iar trenul care întârzie nu mai este o aluzie politică. Și nu mai există nici un absurd, ci doar incompetență, prostie, rea-voință, neajunsuri ale infrastructurii sau pur și simplu întâmplarea.

Așa că n-am să mai înfățișez «absurdul polonez», deoarece consider că nu mai există. Nu cred că acum suntem «Absurdul Popoarelor», cum am fost odinioară «Hristos al Popoarelor», «Conștiința Popoarelor» și «Contrafortul Creștinătății». Să nu mai fim megalomani, de astă dată la modul negativ, dacă la cel pozitiv nu se poate.”*

Așadar absurdul a fost într-o anumită epocă o formă de viață, un *modus vivendi* dacă vrem, un mijloc de eludare a realității la care apelau deopotrivă scriitori și oameni de rând. Încercarea de a-l reduce pe Mrozek la strâmta categorie a absurdului nu mai are în prezent suportul unui regim care încuraja anomaliile, ci ne apare mai degrabă ca o tendință de evadare în facil. În orice caz, specialist în absurd sau doar satiric, Mrozek este un scriitor deosebit de prolific. Primul volum de *Opere Alese* ne propune povestiri scurte umoristice, cândva reunite în volumele *Elefantul* și *Nuntă la Atomice*, scrisori scurte publicate între anii 1972-1982 în revista „Dialog” și file de jurnal.

Povestirile înfierează cu umor situații absurde de care se făcea vinovat

[*] Sławomir Mrozek, *Opere Alese*, București, Editura Curtea Veche, 2004, p. 319-320.

regimul și ideologia comunistă, stereotipuri osificate și relații interumane din care transpare mereu ca un trist adevăr setea de manipulare. Scriitorul se distanțează de aceste situații, pe care le scrutează cu o intransigență înmuiată de nelipsita sa ironie și simț al umorului: un leu refuză să fie părtaș la devorarea creștinilor în arenă deoarece are clarviziunea că într-o bună zi roata se va învârti iar creștinii vor ajunge la putere și-și vor aminti cine a fost și cine n-a fost drăguț cu ei; o altă poveste ne vorbește despre un băiat care își întreabă unchiul, specialist în subiectivismul idealist al lumii și în marxism, cum arată o girafă. Negăsind nici un punct de sprijin în cărțile sale de căpătâi, unchiul îi spune nepotului că girafele nu există. Și exemplele ar putea continua.

Scrisorile scurte sunt mai degrabă reflecții personale pe teme dintre cele mai diverse, din care nu mai răzbate umorul ca sursă de izbăvire, ci tristețea creatorului matur pentru care viața se poate înscrie și în alte coordonate, cele ale tragicului, sobrului sau melancolicului, de pildă.

Cât despre *Jurnalul întoarcerii*, cu greu am putea spune că rândurile scrise în Mexic sau la Cracovia au altceva în comun cu genul jurnalului decât convenția înregistrării scrupuloase a datei sau locului. Cele două părți ale *Jurnalului* sunt mai degrabă foiletoane, scrise săptămânal pentru revista poloneză „Gazeta Wyborcza” și reunite într-o formă accesibilă la acea vreme scriitorului, izolat de bună voie la ferma sa din Mexic. Unde altundeva decât acolo, la ferma Epifania, a avut revelația întoarcerii?... Coincidență sau destin, cert este că ideea scrierii jurnalului, născută de reveria calmă a întoarcerii în Polonia după o absență de 33 ani, este condiționată de la bun început de posibilitatea cititorilor de a avea acces la aceste însemnări. Citim chiar în prima notă, din 13 aprilie 1996: „Aceste însemnări îmi vor prinde bine, cu condiția să le citească cineva. Nu mai scriu demult nimic doar pentru mine, deoarece asta mă plictisește și nu-mi este de nici un folos. Le voi trimite la Cracovia, unde cred că le va publica cineva.”*

Așadar *Jurnalul întoarcerii* nu este un jurnal și, paradoxal, nu vorbește despre întoarcerea fizică a scriitorului în Polonia. Vorbește mai degrabă despre schimbările care s-au petrecut în el însuși și în țară, sunt însemnări curente născute din observarea faptelor sau din trăiri personale. E impropriu spus „întoarcere”, căci de fapt Mrozek nu a lipsit cu adevărat niciodată din Polonia. Operele sale scrise în străinătate au fost publicate cu regularitate în țară, revistele de literatură găzduiau foiletoanele, scrisorile sau fragmente din operele scriitorului, astfel încât Mrozek a continuat să fie omniprezent în conștiința polonezilor. O dovadă în acest sens o constituie anecdota care circula în anii 90, care spune că studenții polonezi de la filologie îl menționau pe Mrozek la examene printre dramaturgii polonezi contemporani din țară, fără ca măcar să știe că acesta emigrase din Polonia încă din 1963...

Jurnalul întoarcerii nu propune și nici nu impune verdicte cu titlu definitiv sau soluții experte la problemele cu care se confruntă în prezent polonezii, pentru că absența îndelungată a creat un vid ce poate fi eliminat nu scriind despre trecut,

[*] *Idem*, p. 270.

PERSONALIA – RECENZII

ci despre prezent, așa cum îl vede Mrozek acum: „Îmi vine foarte greu să scriu foiletoane. Foiletonistul are obligația să cunoască problemele țării lui și ale lumii întregi, ba chiar să știe despre ele mai mult decât cititorii lui, altminteri n-are rost ca aceștia să-i mai citească textele. În ceea ce mă privește, lucrurile stau tocmai din contră, adică fiecare cititor știe mai multe despre Polonia decât mine, iar cunoștințele mele publicistice despre lumea contemporană nu mai sunt chiar atât de profunde. Pentru că eu am lipsit din Polonia vreme de treizeci și trei de ani, iar din restul lumii șapte, deoarece atât a durat izolarea mea în Mexic. Șapte ani n-am fost nicăieri, foarte rar am văzut alți oameni, n-am luat parte la nimic și mărturisesc că m-am simțit foarte bine.

Absența mea, lungă sau scurtă, rămâne oricum ireversibilă, căci nu voi putea s-o înlocuiesc cu studierea trecutului. Doar implicarea de zi cu zi îți îngăduie să pretinzi că aparții realității. Și cărei realități îi aparțin eu? Despre cea din Polonia, am vorbit mai înainte, iar în ultimii șapte ani, m-am despărțit și de Franța, și, odată cu ea, de Europa. În Mexic mi-am creat propria realitate, în afara oricărei societăți, și tocmai de aceea acolo n-am scris foiletoane. Într-un deșert poți să scrii versuri, romane, opere teatrale, dacă vrei, dar nu foiletoane. Într-un pustiu, de altfel, n-ai chef de așa ceva, nu simți nevoia.

Să mă readaptez? Să mă străduiesc? Nu mai sunt tânăr. Și chiar dacă aș fi... Până și tinerii se regăsesc cu greu în vechile locuri, dacă au plecat și au trăit multă vreme prea departe de ele. Ce să mai vorbim de un foiletonist îmbătrânit?

Iată de ce, nu m-aș mira deloc dacă, după perioada de probă, *Gazeta Wyborcza* ar renunța la colaborarea mea sau dacă m-aș retrage chiar eu, simțind că nu mă descurc. Sunt destui foiletoniști buni în Polonia și fiecare dintre ei mă întrece în cunoașterea realităților actuale din patrie. Atunci care mai sunt șansele mele?

Îmi mai rămâne una singură. Polonezul de azi, știu asta chiar de la foiletoniștii din țară, suferă din cauza pierderii sau alterării identității. În acest sens, este fratele meu! De asta sufăr și eu, deși din alte motive. Nici eu nu știu cine mai sunt și care-i locul meu în cosmos, nu știu nici măcar dacă universul mai există și nu o dată ajung la concluzia că haosul stăpânește pretutindeni.

Scriind deci numai pentru mine, nu dintr-o narcisiacă dragoste de sine, ci pur și simplu pentru că nu mă pricep la altceva, m-aș putea alătura scepticismului general.”*

Iată deci că *Jurnalul întoarcerii* se conturează mai mult decât orice ca o încercare de regăsire a identității de sine, de restabilire a contactului cu realitatea poloneză cotidiană și, nu în ultimul rând, a locului pe care scriitorul îl ocupă în această realitate. E un jurnal al întoarcerii în sine și către sine. Citindu-l, îl vom descoperi pe vechiul și totodată noul Mrozek...

Cristina Godun

[*] *Idem*, p. 307-308.

**Michál Gáfrik: *Proti noci*, Matica Slovenská, Martin, 2003
(Publicistica unui intelectual slovac persecutat de comuniști)**

Publicată în 2003 la editura Matica slovenská din Martin, Republica Slovacă, *Proti noci (Împotriva nopții)* este una dintre cărțile postcomuniste care își propun să restabilească o etică a adevărului. El însuși reprezentând un destin etic simbolic, autorul acestei cărți, Michal Gáfrik, important critic și istoric literar slovac, personalitate deloc agreată de intelectualitatea comunistă din fosta Cehoslovacie și, curios, nici de „inteligentia” Slovaciei postrevoluționare, dedică această carte prietenului său de-o viață, profesorului Corneliu Barborică, binecunoscut slovacist, traducător, eseist, scriitor. Aparent rigid, încăpățânat în convingerile sale bine argumentate și înlănțuite, Michál Gáfrik păstrează același ton grav, persuasiv, adeseori ironic pe parcursul întregului potpuriu publicistic, care se continuă, de altfel, cu o altă carte de publicistică, *Slovacia și regimul de normalizare*, unde Michal Gáfrik contribuie cu un articol și mai aspru, criticând anii de după intervenția trupelor sovietice în Cehoslovacia (1968), anii ‘70-’80 ai comunismului, cunoscuți drept „perioada de normalizare”.

Michal Gáfrik a debutat ca publicist în anul 1957 cu un articol curajos, *Pe marginea unor opinii actuale despre poezie*, articol în care denunța pericolul transformării literaturii în instrument politic și protesta împotriva tendinței absurde de desubiectivizare a poeziei lirice, pe care unii o considerau expresie a egocentrismului, a individualismului și a sentimentalismului desuet ori a unei filosofii ce nu se mai suprapunea pe intuițiile filosofice ale unor diletanți. Congresul Uniunii Scriitorilor din 1953 hotărâse că este momentul să recunoască Partidului Comunist atributul de modelator al conștiinței naționale, rol pe care, până atunci, îl jucaseră scriitorii. Prin urmare, anul 1953 înseamnă, practic, pentru Cehoslovacia, demonetizarea unor mituri naționale, anihilarea vocației ineseși a literaturii de a reprezenta conștiința, spiritul unui popor.

Ca istoric și critic literar, Michal Gáfrik a debutat în anul 1965 cu volumul I de opere complete dedicate lui *Ivan Krasko*, poet slovac modern care, la sfârșitul secolului al XIX-lea, studiasse în România, unde, inevitabil, așa cum îi declarase lui Gáfrik într-un interviu din anul 1955, ajunsese să cunoască și să aprecieze literatura română, tradusesse în exclusivitate câțiva poeți români, în special pe Eminescu, din opera căruia reținuse câteva motive specific romantice și pesimismul schopenhauerian. Din această perspectivă, Michal Gáfrik devine un nume semnificativ în critica literară și din punctul de vedere al raporturilor româno-slovace, pe care le stabilește odată cu analiza operei lui Krasko. În 1968, însă, se retrage din Uniunea Scriitorilor Slovaci, refuzând jocul puterii, diletantismul și parazitismul intelectual, ce țineau loc de reguli de joc. Acest gest protestatar aduce cu sine 20 de ani de tăcere în viața criticului literar slovac, condus, cum însuși autorul spune, la starea de „non-existență”. Inițial, este dat afară din Institutul de Literatură, ajunge arhivar la Biblioteca Universitară, dar

PERSONALIA – RECENZII

ministrul culturii de atunci, Miroslav Válek, poet excepțional, de altfel, dă ordin ca Michal Gáfrik să dispară definitiv din orice instituție de cultură, considerînd că prezența sa nu este oportună nici măcar în „funcția” de portar și astfel intelectualul Michal Gáfrik ajunge să-și câștige existența lucrînd ca muncitor în construcții. Editurile refuză să-i publice cărțile și articolele, colegul de breaslă, Ján Šmatlák, reprezentativ critic și istoric literar slovac, îi fură, pur și simplu, textele, pe care le semnează fără pudoare și fără drame de conștiință. I se interzice pînă și dreptul de cititor în biblioteca din orașul Martin, unde se află cele mai vechi manuscrise și ediții ale operelor clasice slovace.

Autorul nu constată amărăciunea propriului destin, această carte nu se vrea a fi un act exhibiționist, nici măcar nu reclamă o reabilitare personală în plan cultural sau social. Revolta lui Michal Gáfrik este autentică, dar nu condescendentă, prometeică, dar nu caricaturală. Publicistul prezintă frustrările pe care poporul slovac și le-a asumat de-a lungul istoriei, iar dacă acestea se suprapun pe biografia sa, faptul nu este lipsit de semnificație: Michal Gáfrik este intelectualul slovac pentru care a fi modern nu înseamnă a nu fi patriot, este contemporanul care nu poate accepta istoria ca pe-o fatalitate.

În articolele din anii '67-'68, autorul distinge factorii istorici potriviți evoluției independente a poporului slovac: maghiarizarea forțată, coabitarea ceho-slovacă și comunismul. Un secol de stăpînire maghiară a însemnat închiderea școlilor și liceelor slovace, a instituțiilor de cultură, cum ar fi Matica slovenská, impunerea limbii maghiare ca limbă oficială în stat, anihilarea spiritului slovac. În acest context, speranțele slovacilor se îndreptau spre ruși, care sprijiniseră pe slavii din Balcani, spre popoarele de altă naționalitate decât cea maghiară din Imperiu (români, sârbi, nemți, ucraineni) și, mai ales, spre cehii protestanți. Această ultimă alternativă, deși îmbrățișată cu încredere de unii intelectuali ai vremii, nu avea să dăinuie.

Deși nu este lingvist, Michal Gáfrik abordează și probleme ce țin de limba literară. În același stil lipsit de pedanterii și prețiozități gratuite, sprijinindu-se pe bunul simț și pe rigurozitatea care îi sunt firești, remarcă abaterile contemporanilor de la limba literară tocmai în contexte culturale care se supun sau, mai bine zis, ar trebui să se supună normei codificate: la radio, în televiziune, în teatru. În această confruntare a stării de fapt din prezent cu cea din trecut, publicistul constată, pe de o parte, situația tragică în care se aflau slovacii în timpul maghiarizării și, pe de altă parte, pasivitatea și lipsa de patriotism ale contemporanilor care nu își respectă limba și își sacrifică monumentele de cultură pentru modernizarea urbelor. Iar Michal Gáfrik o face cu discreția unui pedagog în aceeași stare de „non-existență”, ca și cum s-ar fi resemnat cu invizibilitatea sa; avertizează, dar nu amendează, spune lucrurilor (și, uneori, chiar persoanelor) pe nume, dar nu în scopuri justițiare sau vindicative, ci din reverență pentru adevăr și etică, lăsîndu-și contemporanii să afle, să judece și să înțeleagă.

În ceea ce privește ceho-slovachismul, autorul recunoaște spiritul progresist al cehilor protestanți, dar refuză ideea idilicei frății dintre cehi și slovaci. De pildă, atunci când vorbește de federația ceho-slovacă subliniază abilitatea politicianilor

cehi în opoziție cu credulitatea sublimă a slovacilor; Masaryk și Beneš încercaseră să-i convingă pe slovaci că a insista asupra specificității unei culturi înseamnă a persista într-un complex de „claustrare”, înseamnă a reitera ideea de închisoare a popoarelor, ce fusese asociată Imperiului Austro-Ungar și care putea fi atribuită acum și cehilor. Citite în contextul în care ambianța politică europeană actuală îndeamnă la o detașare a micilor popoare de propriile drame istorice și la o reinterpretare a acestora cu resemnare și încredere în viitor, aceste rânduri par dintr-odată conservatoare. Autorul este, însă, conștient că, spre deosebire de popoarele puternice, popoarele mici supraviețuiesc prin cultură. În plus, regimul comunist urma să transforme arta într-un instrument de propagandă și de uniformizare, amenințând autenticitatea și originalitatea spiritului slovac. Din această perspectivă, atitudinea conservatoare a publicistului este justificată de instinctul de autoconservare ca popor. Acesta este, cu siguranță, și motivul pentru care ia apărarea lui Mečiar printr-o remarcă aproape... invizibilă.

Comunismul a încurajat și în Slovacia gândirea monolită, cameleonismul, alibismul, compromisul moral și ideologic. Michal Gáfrik aflase pe cont propriu că Uniunea Scriitorilor Slovaci imbrățișase cu pietate sloganul „Tovarășul Gottwald gândește pentru noi” și îi promova pe inițiatorii realismului socialist. Fostul Institut de Literatură din cadrul Academiei Slovace era acum condus de reprezentanți fideli ai perioadei de normalizare. Literatura se comprimă într-o unică temă, critica și istoria literară stagnează, plagiatul devine gest nesemnificativ. De la un argument la altul, de la maghiarizare la comunism, se naște explicația complexă care justifică actuala stare de fapt din cultura slovacă, unde doar literatura veche este prezentată exhaustiv, unde lipsesc edițiile academice ale marilor scriitori slovaci, precum și un studiu aprofundat al operei acestora. Iar dacă există și o excepție, aceasta se datorează chiar lui Michal Gáfrik, autorul celor două volume care îl prezintă pe **Martin Rázus, personalitatea și opera sa**. Tentativa de a realiza un proiect similar dedicat poetului Ivan Krasko s-a oprit la volumul al doilea, pentru că nici în Slovacia postcomunistă editurile nu-l agreează, iar intelectualitatea îl izolează în continuare, probabil din frica de a-și descoperi, prin confruntare, vizibila absență.

Totuși, într-unul din articole, autorul reproduce scrisoarea adresată Congresului extraordinar al Uniunii Scriitorilor Slovaci ca răspuns la invitația de a redeveni membru al Uniunii după Revoluția de catifea. Scrisoarea este un refuz categoric, întemeiat pe solidaritatea cu cei care nu au fost reabilitați, deși meritau pe deplin acest lucru, dar și ca expresie a deusolării, constatînd că aceiași oameni care ocupau înalte funcții în timpul comunismului sunt și acum la conducere și tot ei adună premii și lauri, în timp ce adevărații intelectuali rămân în umbră. Nici despre poetul Novomeský care, cu două săptămâni înainte de atacul cerebral, a vrut să se retragă din conducerea Comitetului Central al Uniunii Scriitorilor Slovaci nu se pomenise. Michal Gáfrik, însă, înaintează **împotriva nopții**, denunță indiferența semenilor față de adevărații reprezentanți ai culturii slovace, insolența comuniștilor care, acum, neagă complicitatea cu regimul obscur sau îi descoperă valori universale. Autorul publică și acele texte care îi fuseseră cenzurate sau

PERSONALIA – RECENZII

refuzate, restabilește o ordine pe care o consideră justă. Iar dacă Jesenský, poetul de la care a împrumutat titlul acestei cărți, descrisese o noapte fascistă, Michál Gáfrik „păstășează” o noapte comunistă chiar cu riscul de a rămâne nevăzut.

Marilena Felicia Țiprigan

**DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI SLAVIȘTILOR DIN
ROMÂNIA (ANII 2000 - 2003)**

**Cel de-al XIII-lea Congres Internațional al Slaviștilor (Ljubljana,
15-21 august 2003)**

Pregătirile pentru acest congres au început încă în perioada imediat următoare Celui de-al XII-lea Congres (Cracovia, 26 august-3 septembrie 1998). Atunci s-a hotărât ca pregătirea și organizarea Congresului al XIII-lea să fie încredințate Sloveniei; a fost ales un nou președinte al Comitetului Internațional al Slaviștilor în persoana prof. dr. Alenka Šivič-Dular de la Universitatea din Ljubljana. Până la congres au avut loc patru ședințe ale Prezidiului Comitetului Internațional al Slaviștilor (Brno-Praga, 10-12 septembrie 1999, Zagreb, 16-18 octombrie 2000; Ružomberk, 5-7 decembrie 2001 și Maribor, 3-5 octombrie 2002), la care, din partea României, a participat prof. dr. Dorin Gămulescu, președintele Asociației Slaviștilor din România, membru al Prezidiului C.I.S.

Delegația română a figurat în programul Congresului cu 21 de comunicări:

1. prof. dr. **Dorin Gămulescu**, *Étymologies slaves dans le Dictionnaire étymologique de la langue roumaine (D.E.R.)*;
2. prof. dr. **Gheorghe Mihăilă**, *Исследования по славяно-румынской филологии писателя Александра Одобеску (Alexandru Odobescu)*;
3. prof. dr. **Mihai Mitu**, *Du „sacré” au „profane” dans l’évolution sémantique (sur les slavonismes roumains)*;
4. prof. dr. **Virgil Șoptereanu**, *Structures philosophiques schopenhaueriennes dans l’oeuvre d’Eminescu et des néoromantiques russes*;
5. prof. dr. **Victor Vascenco**, *О типологической классификации народных говоров (на примере говоров русских старообрядцев Европы)*;
6. prof. dr. **Onufrie Vințeler**, **Emanoil Rus**, **Silviu Dragomir** and the *Romanian-South-Slavic Connections*;
7. prof. dr. **Richard Sârbu**, *Актуальные тенденции в истрорумынском диалекте влияние хорватского языка*;
8. prof. dr. **Jiva Milin**, conf. dr. **Mihai N. Radan**, *О заједничком пореклу неких архаичних српских говора са подручја Румунског Баната (Карашевски, Свињички и „Банатско Црногорски” говори)*;
9. prof. dr. **Constantin Geambașu**, *Romanian Contributions to the Comparative Study of Slavonic Literatures*;
10. conf. dr. **Adriana Uliu**, *La dramaturgie russe sur la scène du Théâtre National de Craiova*;
11. conf. dr. **Marius I. Oros**, *Water Names of Slavic Origin on the Romanian Territory*;

PERSONALIA – RECENZII

12. conf. dr. **Antoaneta Olteanu**, *Personnages démoniaques dans les contes populaires roumains et russes*;

13. conf. dr. **Octavia Nedelcu**, *Les hypotèses du fantastique dans le roman historique de Miloš Crnjanski*;

14. conf. dr. **Mariana Manguilea**, *Възприемане на англицизмите в езика на медиите в съвременния румънски и български език (сравнителен анализ)*;

15. lect. dr. **Sorin Paliga**, *N. D. Andreev's Proto-Boreal Theory and Its Implications in Understanding the Central-East and Southeast European Ethnogenesis: Slavic, Baltic and Thracian*.

16. prof. dr. **Tatiana Nicolescu**, *Судьба русского символизма в контексте литературы 20 х годов*;

17. prof. dr. **Albert Kovacs**, *Современные концепты сравнительной поэтики*;

18. conf. dr. **Maria Dumitrescu**, *Банк данных на основе русско-румынского словаря новинок 1994-2003 г.*;

19. lect. dr. **Iustina Burci**, *Anthroponymie slave en Moldavie (la fin du XVIII-eme siècle – le début du XIX-eme siècle)*;

20. lect. dr. **Diana Tetean-Vințeler**, *The Play of Creative Imagination in V. Nabokov's Works*.

21. conf. dr. **Dumitru Balan**, *Воздействие русской прозы на румынскую литературу XX века*.

Acestea au fost publicate în *Romanoslavica XXXVIII*, 2002, volum special consacrat Congresului. Cititorii pot descărca și formatul electronic PDF de la adresa http://www.unibuc.ro/ro/catd_lscls_ro sau http://www.unibuc.ro/en/catd_lscls_en. Începând cu nr. 38, *Romanoslavica* are și format electronic. Numărul de față poate fi descărcat de la aceleași adrese.

Congres MAPRJAL la Sankt-Petersburg

În anul 2003, în perioada 30 iunie - 5 iulie, s-au desfășurat lucrările celui de al X-lea Congres al Asociației Internaționale a Profesorilor de Limba și Literatura Rusă unde au fost prezenți 1073 de participanți din 73 de țări.

Congresul a fost salutat de numeroase personalități (menționăm și prezența doamnei L. A. Putina, care a dat citire salutului Președintelui Federației Ruse, V. V. Putin, completat de salutul personal). *Programul științific*, extrem de interesant și variat (6 secții de comunicări și referate precum și 5 mese rotunde, materialele publicate în 14 volume, cu peste 500 de pagini fiecare, distribuite împreună cu programul congresului și cu alte materiale într-o foarte elegantă mapă), a fost completat de un bogat *program cultural* (gratuit, pentru care participanții au optat prin internet, și cu plată la muzee, case memoriale, turul orașului).

Menționăm temele mari ale congresului: *Textul și discursul rusesc azi; Sfera conceptuală a limbii ruse: constantele și dinamica schimbărilor; Limba rusă și limbajul azi: vechi – nou – împrumut* (aici Maria Dumitrescu și-a prezentat lucrarea *Dicționarul rus-român de inovații*, I, 1994–1998; II, 1998–2003); *Metodica predării limbii ruse: tradiții și perspective; Literatura ca reflectare a dezvoltării naționale, a culturii și a limbii; Rusia în spațiul cultural mondial. Mesele rotunde și-au desfășurat lucrările în cadrul următoarelor teme: Limba rusă în țările lumii; Dialogul dintre culturi la lecția de limba rusă; Limba rusă ca limbă străină în cadrul diferitelor forme ale învățământului la distanță; De ce scriem la limita dintre milenii? Motivarea scrierii acum (începutul secolului XXI); Sankt-Petersburg în spațiul lingvo-cultural al Rusiei.*

Lucrările pe secții s-au desfășurat în trei clădiri ale Universității; deschiderea congresului, închiderea și masa de adio au avut loc la Palatul Tavriceskij, spații de o impresionantă rezonanță istorică și culturală (una dintre sălile Universității, somptuos concepută arhitectonic, purta numele fondatorului orașului de pe Neva – Petru I; pereții pictați, ornați cu stucatură, un orologiu deosebit și busturile în marmură - fondatorul și M. V. Lomonosov – au reținut atenția cameramanilor care au transmis prin Internet lucrările acestei prestigioase manifestări științifice.

Din România au participat cadre didactice din București (conf. dr. Maria Dumitrescu, prof. Aurelia Marincovici și dr. Elena Cervinschi care a prezentat un grupaj de reproduceri ale unor documente cu valoare istorică din timpul lui Dimitrie Cantemir), de la Iași (prof. Veronica Lipșa) și Timișoara (prof. dr. Maria Király și conf. dr. Maria Andrei). Următorul congres MAPRJAL va avea loc în Bulgaria peste 4 ani.

Volume de autor

A. În țară

Anul 2000

1. Maria **Andrei**, *Aspecte teoretice și aplicate ale lexicului rus*, Timișoara, Editura Brumar, 2000, 319 p.;

2. Marin **Bucă**, *Dicționarul tematic al limbii române. Omul*, București, Editura Vox, 2000, 351 p.;

3. Mariana **Cernicova**, Marin **Bucă**, *Mass-media din Timișoara postdecembristă*, Timișoara, Editura Augusta, 2000, 330 p.;

4. Mariana **Cernicova**, Marin **Bucă**, *Dicționarul vieții publice timișene postdecembriste 1989-2000. Partide, organizații, personalități*, Reșița, Editura Intergraf, 2000, 339 p.;

5. Maria **Dumitrescu**, *Dicționar de abrevieri ale limbii române*, București,

PERSONALIA – RECENZII

Editura Semne, 2000, 120 p.;

6.Mariana **Mangiulea**, *Împrumuturi lexicale românești în limba bulgară literară*, Editura Universității din București, 2000, 342 p.;

7.Dan Horia **Mazilu**, *Recitind literatura română veche, Partea a III-a, Genurile Literare*, Editura Universității din București, 2000, 748p.;

8.Zamfira **Mihail**, *Etimologia în perspectivă lingvistică*, București, Univers enciclopedic, 2000, 142 p.;

9.G. **Mihăilă**, *Unitatea și specificul limbii române în concepția lui R. A. Budagov*, București, Editura Academiei Române, 2000, 32 p. („Conferințele Academiei Române”);

10.Valentin **Moldovan**, *Teoria traducerii artistice*, Timișoara, Editura Eurostampa, 2000, 175 p.;

11.Mihaela **Moraru**, *Proza lui V. Șukșin în tălmăcire românească*, Editura Universității din București, 2000, 235 p.;

12.Mihaela **Moraru**, *Estetica traducerii*, Editura Universității din București, 2000, 235 p.;

13.Octavia **Nedelcu**, *Istoria literaturii sârbe vechi*, București, Editura Universal Dalsi, 2000, 200 p.;

14.Octavia **Nedelcu**, *Tradiție și inovație în opera lui Miloš Crnjanski*, București, Editura Universității, 2000, 328 p.;

15.Mihai N. **Radan**, *Graururile carașovene azi. Fonetica și fonologia*, Timișoara, Editura Uniunii Sârbilor din România, 2000, 328 p.;

16.Solomon **Vaimberg**, *Din istoria slavisticii românești*, Editura Universității din București, 2000, 256 p.;

17.Victor **Vascenco**, *Împrumutul lingvistic radial*, București, Editura Academiei Române, 2000, 36 p. („Conferințele Academiei Române”);

18.Sofronie Vracenski, Dimitrie Cantemir, *Sistema și religia mahomedană. Cartea celor trei religii, partea a treia*. Traducere după manuscrisul bulgar, îngrijirea textului rus, traducere, studiu introductiv și redactare computerizată de **Anca Irina Ionescu**, București, Editura Universal Dalsi, 2000, 332 p.

Anul 2001

1.Andreea **Bercea**, Ion **Petrescu**, *Sintaxa limbii ruse contemporane. Culegere de exerciții*, Editura Universității din București, 2001, 200 p.;

2.Marin **Bucă**, *Dicționar explicativ al limbii române*, București, Editura Vox, 2001, 550 p.;

3.*Cultura rușilor de rit vechi în context național și internațional*, volum îngrijit de Ivan **Evseev** și Svetlana **Moldovan**, București, Editura Kriterion, 2001, 501 p.;

ROMANOSLAVICA 39

4. Ivan **Evseev**, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale. Ediția a II-a revizuită și adăugită*, Timișoara, Editura Amarcord, 2001, 232 p.;
5. Mariana **Mangiulea**, *Ghid de conversație român-bulgar*, București, Editura Academiei Naționale de Informații, 2001, 434 p.;
6. Dan Horia **Mazilu**, *Un „Dracula” pe care Occidentul l-a ratat. Din istoria literaturii medievale*, București, Editura Floarea Darurilor, 2001, 304 p.;
7. Dan Horia **Mazilu**, *O istorie a blestemului*, Iași, Polirom, 2001, 430 p.;
8. Paul **Mihail**, *Jurnal (1940-1944) și corespondență. II. Corespondență*, Ediție îngrijită de Eugenia Mihail și Zamfira Mihail, București, Paideia, 2001, 444 p.;
9. G. **Mihăilă**, *Langue et culture roumaines dans l'espace sud-est européen. Румынский язык и культура в юго-восточной Европе*, București, Editura Academiei Române, 2001, 714 p.;
10. Mihai **Mitu**, *Studii de etimologie româno-slavă*, București, Univers enciclopedic, 2001, 240 p. (Etymologica, 10);
11. Valentin **Moldovan**, *Istoria culturii ruse*, Timișoara, Editura Eurostampa, 2001, 132 p.;
12. Mihaela **Moraru**, *Limba rusă pentru toți*, București, Editura Paideia, 2001, 350 p.;
13. Traian **Nădăban**, *Lecții po russoj literature. Poezia načala veka*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2001, 75 p.;
14. Antoaneta **Olteanu**, *Calendarele poporului român*, București, Editura Paideia, 2001, 744 p.;
15. Stan **Velea**, *Literatura polonă în România. Receptarea unei mari literaturi*, București, Editura Saeculum I.O, 2001, 480 p.;
16. Emil **Vrabie**, *Etimologii românești și străine*, București, Univers enciclopedic, 2001, 154 p. (Etymologica, 11);

Anul 2002

1. Marin **Bucă**, *Dicționar de neologisme*, București, Editura Vox, 2002, 320 p.;
2. C. **Geambașu**, *Scriitori polonezi (Secolul XX)*, București, Paideia, 2002, 254 p.;
3. *Lexic tematic român-polon*. Coordonatori C. **Geambașu**, Ewa **Rossi**, București, Paideia, 2002, 278 p.;
4. Mihai **Mitu**, *Slavona românească. Studii și texte*, București, Editura Universității, 2002, 84 p. și 68 texte;
5. G. **Mihăilă**, *Contribuții la etimologia limbii române*, București, Univers enciclopedic, 2002, 200 p. (Etymologica, 15);

PERSONALIA – RECENZII

6. Mihaela **Moraru**, *Practica traducerii*, Editura Universității din București, 2002, 300 p.;

7. Virgil **Nestorescu**, *Contacte lingvistice interbalcanice. Elemente românești în limba bulgară*, București, Univers enciclopedic, 2002, 130 p. (Etymologica, 12);

8. Tiberiu **Pleter**, Ruxandra **Lambru**, Cătălina **Puiu**, *Slavona românească. Culegere de texte*, Editura Universității din București, 2002, 84 p.;

9. Ioan **Rebușapcă**, *Cununa anului. Poezie rituală ucraineană din România*. Ediție bilingvă, București, Editura Mustang, 2002, 372 p.;

10. A. **Varona**, *Tragedia schismei ruse*. Prefață de Ivan Evseev, București, Editura Kriterion, 2002;

11. Onufrie **Vințeler**, *Dicționar de antonime*, București, Editura Lucman, 2002, 334 p.;

12. Dan **Zamfirescu**, *Cultura română – sinteză europeană*, București – Chișinău, Editura Litera-Internațional, 2002, 368 p.;

13. Maria **Zavera**, *Raporturi lingvistice româno-bulgare (Împrumuturi lexicale românești în graiurile limbii bulgare)*, Editura Universității din București, 2002, 180 p.;

Anul 2003

1. *Antologie de poezie slavă premodernă (sec. IX – XVIII)*. Ediție întocmită de Corneliu **Barborică** și Octavia **Nedelcu**, Editura Universității din București, 2003, 110 p. (traduceri din poezia slovacă, sârbă, croată, polonă, cehă, bielorusă, rusă, ucraineană realizate de C. Barborică, Octavia Nedelcu, Eugen Dobroiu, Voislava Stoianovici, Elena Timofte, Mihai Mitu, S. Wolf, A. Ivanov, Virgil Teodorescu, Ion Acsan, N. Iliescu, I. Rebușapcă);

2. Dumitru **Balan**, *Culturologie rusă. Sub semnul versului (1950-2002)*, București, 2003, 136 p.;

3. Marin **Bucă**, *Dicționar de metafore*, București, Editura Vox, 2003, 219 p.;

4. Maria **Dumitrescu**, *Dicționar de cuvinte recente*, București, Editura Agata, 2003, 132 p.;

5. Andrei **Ivanov**, *Dicționar religios rus-român*, București, Editura Bizantină, 2003, 456 p.;

6. Andrei **Ivanov**, *Ghid de conversație român-rus*, București, Editura Niculescu, 2003, 224 p.;

7. Mihai **Halici-tatăl**, *Dictionarium valachico-latinum [Anonymus caransebesiensis]*. Studiu filologic și indice de cuvinte de Francisc **Király**. Ediție îngrijită de Alexandra **Metea** și Maria **Király**, Timișoara, Editura First, 2003, 391 p.;

8. Mariana **Mangiulea**, *Ghid de conversație român-bulgar*, București,

Editura Niculescu, 2003, 224 p.;

9. Dan Horia **Mazilu**, *Voievodul dincolo de sala tronului. Scene din viața privată*, Iași, Polirom, 2003, 624 p.;

10. Mihaela **Moraru**, *Traducerea diacronică între artă și știință*, Editura Universității din București, 2003, 185 p.;

11. Octavia **Nedelcu**, *Ghid de conversație român-sârb*, București, Editura Niculescu, 2003, 224 p.;

12. Tiberiu **Pleter**, *Ghid de conversație român-ceh*, București, Editura Niculescu, 2003, 224 p.;

13. Tiberiu **Pleter**, Ruxandra **Lambru**, Cătălina **Puiu**, *Limba slavă veche. Culegere de texte*, Editura Universității din București, 2003, 156 p.;

14. Mihai N. **Radan**, *Lescovița. Între trecut și prezent. Monografie*, Timișoara, Editura Mirton, 2003, 296 p.;

15. Victor **Vascenco**, *Lipovenii. Studii lingvistice*, București, Editura Academiei Române, 2003, 232 p.;

16. Onufrie **Vințeler**, *La început a fost cuvântul Ardeal*, Cluj-Napoca, Eikon, 2003, 304 p.

Volume apărute în străinătate

Emil Vrabie, *An English-Aromanian (Macedo-Romanian) Dictionary* with two introductory sketches on Aromanian, with a *Foreword* by Donald L. Dyer, University of Mississippi, Romance Monographs, 2000, 748 p.

Volume colective

A. În țară

1. „Studii și cercetări lingvistice”, LI., 2000, nr. 2 (Omagiu lui Gheorghe Mihăilă la a 70-a aniversare), (*Bibliografia lucrărilor profesorului Gheorghe Mihăilă, 1954-2000*, alcătuită de M. Mitu; articole de Maria Király, Jiva Milin, M. Mitu, V. Moldovan, Alexandra Nicolescu, R. Sârbu, V. Vascenco, E. Vrabie);

2. *Cultura rușilor credincioși de rit vechi în context național și internațional*, III, Comunicări la Seminarul științific internațional, București, 18-19 noiembrie 2000. Volum îngrijit de Ioan Evseev și Svetlana Moldovan, Editura Kriterion, 2001 (D. Balan, G. Barbă, V. Vascenco, I. Vitizov, I. Danilov, I. Evseev, A. Ivanov, F. Chirilă, Axinia Crasovski, M. Mitu, M. Nistor, Galina

PERSONALIA – RECENZII

Cernicova);

3. *Cracovia. Pagini de cultură europeană*. Volum coordonat de C. Geambașu, București, Paideia, 2002, 280 p. (M. Mitu);

4. *Omagiu lui Virgil Cândea la 75 de ani*, vol. I- II, București, Editura Academiei Române - Editura Roza Vânturilor, 2002 (D.H. Mazilu, Zamfira Mihail, G. Mihăilă, M. Mitu, P.S. Năsturel, Elena Siupiur, Cătălina Velculescu);

5. *Marius Sala, contemporanul lor, contemporanii lui*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2002. Volum omagial la a 70-a aniversare (G. Mihăilă, I. Evseev, D.H. Mazilu, Zamfira Mihail, M. Mitu, Ion Toma);

6. *Alexandru Graur. Centenarul nașterii. Omagiul foștilor elevi și colaboratori*, București, Editura Academiei Române, 2000 (G. Mihăilă);

7. *Comunicările „Hyperion”*- Filologie 10, București, 2001 și Filologie 11, București, 2002 (M. Mitu, Studii despre M. Eminescu și G. Asachi în context româno-polon);

8. „Studii și cercetări de onomastică”, Red. resp. G. Bolocan, Craiova, nr. 5 (2000), nr. 6 (2001), nr. 7 (2002);

9. *Lingua Pax. Interculturalitate și democrație*, vol. II, coordonator: Olga Murvai, București, 2001, 328 p. (articole semnate de Dagmar Maria Anoca, Silvia Niță-Armaș, Ilie Bădicuș, Andreea Bercea, Liliana Burda, Mariana Mangiulea, Lasylo Murvai, Octavia Nedelcu, Ioan Rebușapcă, Dușița Ristin, Elena Sârbu, Richard Sârbu, S. Vaimberg, Sorin Vintilă, S. Wolf);

10. *Relații româno-polone de-a lungul timpului*, Suceava, 2001-2002-2003, (materialele simpozioanelor organizate de Uniunea Polonezilor din România „Dom Polski”): M. Mitu, I. Petrică, S. Velea, C. Geambașu, Olimpia Mitric.

B. În străinătate

1. *Studia slawistyczne ofiarowane profesorowi Jerzemu Ruskowi*. Pod redakcją Wandy Stepniak-Minczewej i Wiesawa Borysia, Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2000 (G. Mihăilă);

2. *Ślady obecności. Traces d'une présence. Księga pamiątkowa ofiarowana Urzuli Dąbbskiej-Prokop*, Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2001 (C. Geambașu, M. Mitu);

3. C. Geambașu, Ewa Odrobinska, *Konwersacje polsko-rumuńskie. Conversații polono-române*, Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2001, 260 p.;

4. *Bibliografia językoznawstwa slawistycznego za rok 1996, z uzupełnieniami za lata 1992-1995*. Pod redakcją Zofii Rudnik-Karwatowej, Warszawa, 2001, 870 p. (informațiile adnotate despre lucrările românești de lingvistică slavă, semnate de M. Mitu);

5. *Dzieje Slowian w świetle leksyki. Pamięci Profesora Franciszka Ślawnickiego*. Pod redakcją Jerzego Ruska, Wiesława Borysia i Leszka Bednarczuka, Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2002 (C. Geambașu, M. Mitu);

6. *Le verbe et l'Histoire. Mickiewicz, la France et l'Europe*. Sous la direction de François Xavier Coquin et Michel Masłowski, Paris, Institut d'Etudes Slaves, 2002 (M. Mitu);

7. *Pro fide et patria. Contribuții la studierea vieții și activității membrilor familiei Hâjdău-Hasdeu*, Chișinău, Editura Epigraf, 2002 (M. Mitu, Crina Decusară-Bocșan, Cătălina Velculescu).

Reviste de slavistică

- „Romanoslavica”, XXXVI, 2000 (Actele Simpozionului Internațional „50 de ani de existență a secțiilor de limbi slave moderne la Universitatea din București”, București, 12-17 octombrie 1999);

- „Romanoslavica”, XXXVII, 2001 (Volum consacrat Prof. Dr. Gheorghe Mihăilă, membru corespondent al Academiei Române, la a 75-a aniversare);

- „Romanoslavica”, XXXVIII, 2002 (referate și comunicări prezentate la Cel de-al XIII-lea Congres Internațional al Slaviștilor, Ljubljana, 15-21 august 2003);

- „Filologie rusă”, București, XVIII, Editura Universității, 2000;

- „Filologie rusă”, București, XIX, Editura Universității, 2003;

- „Probleme de filologie slavă”, Timișoara VIII – XI, 2000-2003. Volumele VIII și IX îngrijite de Samil Umerov (Moscova), Maria Király, Jiva Milin, Traian Nădăban; pentru vol. X colegiul de redacție a fost alcătuit din Valentin Moldovan (red. resp.), Maria Király și Jiva Milin, iar la vol. XI – Maria Andrei și Mihai N. Radan (red. resp.), Ljiljana Subotić (Novi Sad), Iosif Abramovici Sternin (Voronej), Mața Țăran (secretar de redacție).

În afară de aceasta, membrii Asociației au publicat numeroase studii și articole în reviste cu profil filologic din centrele universitare din țară, în reviste de cultură din București și din capitalele de județ: „Limba română”, „Studii și cercetări lingvistice”, „Analele Universității București”, „România literară”, „Academica”, „Analele Universității Spiru Haret” (București), „Orizont” (Timișoara), „Sfârșit de mileniu” (Craiova), „Datina” (Constanța), „Analele științifice ale Universității Ovidius” (Constanța), „Analele Universității din Craiova, seria: științe filologice”, „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-umane C. S. Nicolăescu-Plopșor” (Craiova), „Arhivele Olteniei” (Craiova), „Nistorica” (Craiova), „Argeș” (Pitești), „Suflet oltenesc” (Craiova), „Limba română” (Chișinău) și altele.

PERSONALIA – RECENZII

Participări la manifestări științifice

A. În țară

Filiala București

-Conferința națională de bilingvism „Lingua Pax”, București, 10-11 iunie 2000 (Dagmar Maria Anoca, Silvia Niță-Armaș, Ilie Bădicuț, Andreea Bercea, Liliana Burda, Mariana Măngiulea, Octavia Nedelcu, Ioan Rebușapcă, Dușița Ristin, Elena Sârbu, Richard Sârbu, S. Vaimberg, Sorin Vintilă, S. Wolf, Maria Király, Richard Sârbu);

-Simpozionul Internațional „Mihai Eminescu în spațiu slav”, București, 2000;

-Sesiunea omagială „P. P. Panaitescu-100 de ani de la naștere” (la Asociația Slaviștilor), 13 martie 2000; au ținut comunicări: Dan Zamfirescu și Mihai Mitu.

-Sesiunea științifică „Timpul și timpurile”, organizată de Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, București, 27 iunie 2001 (Antoaneta Olteanu, Octavia Nedelcu ș.a.);

-Simpozionul internațional „Limba rusă în contextul Anului european al limbilor”, București, 26 octombrie 2001, organizat de Universitatea din București, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine-Catedra de limba și literatura rusă, Academia de Studii Economice, Institutul de limba rusă „A.S.Pușkin” – Moscova;

-Al doilea simpozion „Zilele poloneze la Suceava”, septembrie 2000 (M. Mitu, I. Petrică, S. Velea, C. Geambașu); textele publicate în volumul *Relații polono-române de-a lungul timpului*, Suceava, 2001;

-Al treilea simpozion „Zilele poloneze la Suceava”, 20-22 septembrie 2002 (S. Velea); textele publicate în volumul *Mai aproape unii de alții*, Suceava, 2003;

-Al patrulea simpozion „Zilele poloneze la Suceava”, 12-14 septembrie 2003 (M. Mitu, S. Velea); textele publicate în volum, Suceava, 2004;

-*Unitatea limbii române cu privire specială la Basarabia și Bucovina*, Simpozion organizat de Academia Română, 27 martie 2003 (Zamfira Mihail, G. Mihăilă);

-Simpozionul „Valori bibliofile din patrimoniul cultural național. Cercetare și valorificare”, Ploiești, 21-23 noiembrie 2003 (G. Mihăilă, M. Mitu);

Filiala Constanța

- Sesiunea științifică a Facultății de Litere și Teologie, organizată cu prilejul „Zilelor Universității Ovidius”, Constanța, 14-17 martie 2000 (Paraschiva Boboc, Ana Marin);

- Conferința națională „Lingvistica românească în context european”, Constanța, 8-10 mai 2003 (Ana Marin);

ROMANOSLAVICA 39

- Colocviul Catedrei de limba română a Facultății de Litere, București, 27-28 noiembrie, 2003 (Ana Marin).

Filiala Craiova

- Simpozionul Internațional „Balcanii în pragul Mileniului al III-lea”, Universitatea din Craiova, 11-13 octombrie 2000 (Adriana Uliu, Camelia Zăbavă, Carmen Banța, Marinella Coman, Adela Stancu);

- Conferința Internațională „Lingvistică, literatură și politici culturale”, Craiova 2001 (Adriana Uliu);

- „Congresul Spiritualității Românești”, cu participare internațională, Băile Herculane, 28-30 noiembrie 2001 și la Alba-Iulia, 28 noiembrie-1 decembrie 2002 (Iustina Burci, Camelia Zăbavă);

- Simpozionul „Migrația semnelor de cultură populară în România”, Doi Mai, 28-31 august, 2001, 2002, 2003 (Carmen Banța).

Filiala Timișoara

- Colocviul internațional „Cultura rușilor de rit vechi în context național și internațional”, București, noiembrie 2000 (Ivan Evseev);

- Simpozionul „Românii și minoritățile naționale. Istorie și contemporaneitate”, Timișoara, 3-4 mai 2001;

- Simpozionul „Zilele academice timișene”, Timișoara, mai 2001 (Maria Andrei, Sofia Chimigeriu, Ivan Evseev, Bujorel Ispas, Maria Király, Valentin Moldovan, Traian Nădăban, Mihai Radan, Richard Sârbu, Mața Țaran);

- Conferința internațională în domeniul comunicării instituționale și traductologiei, Timișoara, 26-27 septembrie 2002 (Maria Andrei, Maria Király);

- Congresul Internațional „Identitatea tuturor românilor”, Timișoara, 19 octombrie 2002 (Richard Sârbu);

- Simpozionul „Tendințe noi în cercetarea lingvistică și literară în domeniul rusisticii”, București, 2 noiembrie 2002 (Maria Király);

- Simpozionul „Probleme de slavistică” din cadrul „Zilelor academice timișene”, Timișoara, 22-23 mai 2003 (Maria Andrei, Sofia Chimigeriu, Ivan Evseev, Bujorel Ispas, Maria Király, Valentin Moldovan, Traian Nădăban, Mihai Radan, Richard Sârbu, Mața Țaran, Adriana Uliu, Marinella Coman);

B. În străinătate

- Congresul internațional al istroromânilor „Idiomul istroromânilor ieri, azi și mâine”, Pola, Croația, 30 martie 2000 (Richard Sârbu);
- A șasea reuniune științifică internațională de la Zaječar, Croația, septembrie, 2000 (Mihai Radan);
- Simpozionul internațional „Personalități sârbești din Arad, Timișoara și

PERSONALIA – RECENZII

din alte localități ale României de astăzi”, Novi Sad, 2-3 septembrie 2000 (Jiva Milin, Mihai Radan);

- Reuniunea științifică internațională „Bulgaristica 2001” organizată de Academia Bulgară de Științe, Universitatea „Kliment Ohridski” din Sofia și „Noua Universitate Bulgară” din Sofia, Sofia, 19-22 septembrie 2001 (Mariana Mangiulea);

- Simpozionul internațional „Viața și opera academicianului Pavle Ivić”, Belgrad, Novi Sad, Subotica, 25-27 septembrie 2001 (Mihai Radan);

- Sesiunea științifică internațională de cultură și limbă bulgară, ediția a IX-a, Veliko-Târnovo, 20-21 august 2002 (Paraschiva Boboc);

- Colocviu internațional „40 de ani de la înființarea cursurilor de vară de bulgaristică”, Sofia-Bankia, 22-26 iulie 2002 (Antoaneta Olteanu, Constantin Geambașu);

- Simpozionul internațional de etno-culturologie, Svrlijig-Babin Zub, Iugoslavia, 22-25 august 2002 (Mihai Radan);

- Simpozionul internațional „Memorial Radu Flora”, Zrenianin, 4-5 octombrie 2002 (Valentin Moldovan, Richard Sârbu);

- Simpozionul de etimologie consacrat comemorării lui A. Matzenauer (Brno, 10-12 septembrie 2002); M. Mitu, S. Paliga (comunicările au fost publicate în volumul *Studia Etimologica Brunensia- 2*, Praha, 2003).

- Cel de-al X-lea Congres MAPRJaL, Sankt-Petersburg, 29 iunie-6 iulie 2003 (Maria Dumitrescu, Maria Andrei, Maria Király);

- Cel de al XIII-lea Congres Internațional al Slaviștilor, Ljubljana, Slovenia, 15-21 august 2003 (Dorin Gămulescu, Mihai Mitu, Dumitru Balan, Maria Dumitrescu, Sorin Paliga, Adriana Uliu, Jiva Milin, Mihai Radan, Richard Sârbu).

Doctorate susținute

Adriana Cristian, *Poetica romanelor lui I. S. Turgheniev*, cond. șt. prof. dr. Virgil Șoptereanu, Universitatea din București, 2000;

Slavomir Gvozdenovici, *Imagine și expresie în poezia lui Vasko Popa*, cond. șt. prof. dr. Dorin Gămulescu, Universitatea din București, 2000;

Doru Moțoc, *Maiakovski dramaturgul*, cond. șt. prof. dr. Virgil Șoptereanu, Universitatea din București, 2000;

Valeria Nistor, *Ansamblul vocabularului și lexicului specializat*, cond. șt. prof. dr. Ivan Evseev, Universitatea de Vest – Timișoara, 2000;

Paraschiva Boboc, *Cuvintele de origine românească populară în marele Dicționar al limbii bulgare*, cond. șt. prof. dr. G. Mihăilă, membru coresp. al Academiei Române, Universitatea din București, 2001;

Iustina Burci, *Antroponime în catagrafii moldovenești. Iașul*, cond. șt. prof. dr. Dorin Gămulescu, Universitatea din București, 2001;

Marinella Coman, *Aspectul verbal în rusă, franceză și română*, cond. șt. prof. dr. Ivan Evseev, Universitatea de Vest, Timișoara, 2001;

Constantin Zărnescu, *Evoluția terminologiei șahiste în limba rusă și în limba română (studiu comparativ)*, cond. șt. prof. dr. G. Mihăilă, membru coresp. al Academiei Române, Universitatea din București, 2001;

Carmen Banța, *Forme de construire a identității locurilor – de la legendă la toponim*, cond. șt. prof. dr. Sabina Ispas, Universitatea din Craiova, 2002;

Dan Bărbulescu, *Erasmic și reuchlinian în limbile rusă și română*, cond. șt. prof. dr. Dorin Gămulescu, Universitatea din București, 2002;

Iaroslava Rizea, *Elemente de baroc în proza lui N. V. Gogol*, cond. șt. prof. dr. G. Mihăilă, membru coresp. al Academiei Române, Universitatea din București, 2002;

Florentina Burcioi, *Nume de localități cu bază antroponimică*, cond. șt. prof. dr. Vasile Frățilă, Universitatea de Vest, Timișoara, 2003;

Ecaterina Căpățână, *Elemente autobiografice în literatura rusă din prima jumătate a secolului al XX-lea*, cond. șt. prof. dr. Virgil Șoptoreanu, Universitatea din București, 2003;

Marinela Machidon, *Manuscrite în Arhivele Dobrogene*, cond. șt. prof. dr. G. Mihăilă, membru coresp. al Academiei Române, Universitatea din București, 2003;

Silvia Mihăilescu, *Aspectul verbal din limba bulgară și modalități de redare a sa în limba română*, cond. șt. prof. dr. Dorin Gămulescu, Universitatea din București, 2003;

Adela Stancu, *Nume de ape din bazinul Jiului*, cond. șt. prof. dr. Vasile Frățilă, Universitatea de Vest, Timișoara, 2003;

Teodor Zarvă, *Aspecte teoretice ale predării limbilor străine la cursuri intensive în învățământul militar românesc, cu aplicare la terminologia militară rusă și franceză*, cond. șt. prof. dr. G. Mihăilă, membru coresp. al Academiei Române, Universitatea din București, 2003.

Premii, titluri și distincții

Dan Horia Mazilu - membru corespondent al Academiei Române din anul 2001,

Antoaneta Olteanu - Diploma și Medalia „In hoc signum vinces. Magnum laudae”- oferite de Consiliul Național pentru Cercetare Științifică din Învățământul Superior, mai 2001, pentru volumul *Școala de solomonie. Divinație și vrăjitorie în context comparat*.

Colega noastră, conf. dr. în cadrul Catedrei de filologie rusă de la Universitatea din București, a fost îngrijitor de ediție, cu studiu introductiv, note și bibliografie la zece lucrări aparținând unor renumiți folcloriști români, apărute toate la Editura Paideia în perioada 2000 – 2002. A elaborat 22 de articole și

PERSONALIA – RECENZII

studii din domeniul folcloristicii, unele apărute în „Romanoslavica”, în „Filologie rusă”, dar și în alte publicații din țară și străinătate. A ținut 19 comunicări din domeniul filologiei ruse, al folcloristicii românești și comparate româno-slave.

Decese

În perioada 2000-2003, Asociația Slaviștilor a pierdut câțiva membri de vază ai săi:

- Prof. dr. **Solomon Vaimberg**, eminent rusist, membru al Comitetului de redacție al publicației *Romanoslavica* (5 octombrie 2000)*;

- Prof. dr. **Gheorghe Bolocan** (14 decembrie 2000), care a condus mulți ani sectorul de slavistică al Institutului de Lingvistică al Academiei Române, cunoscut specialist în onomastică, inițiator al studiilor de onomastică la Craiova, președinte al filialei Craiova a Asociației Slaviștilor†;

- Lect. dr. **Laura Baz-Fotiade**, specialistă în limba și literatura bulgară, 18 august 2002, care a format generații întregi de bulgariști la Catedra de Limbi slave din București‡;

- Prof. dr. **Emil Vrabie** (8 iulie 2003), reputat slavist, stabilit din 1984 în Statele Unite ale Americii, care, în ciuda depărtării de țară, a fost mereu prezent în viața noastră științifică prin colaborări curente în publicațiile românești de lingvistică (studii de etimologie românească și aromână ș.a.).

[*] Cf. necrologul din Studii și cercetări de onomastică, Craiova, 2001, nr. 6, p. 417-418 (semnat de Teodor Oancă) și cel din *Romanoslavica*, XXXVII, 2001, p. 208-211 (semnat de Iustina Burci).

[†] Cf. necrologul din revista *Zorile*, 2000, nr. 11 (100), p. 10 (semnat de Dumitru Balan) și cel din *Romanoslavica*, XXXVII, 2001, p. 212-213 (semnat de V. Șoptoreanu).

[‡] Cf. necrologul din *Romanoslavica*, XXXVIII, 2002, p. 206-208 (semnat de Mariana Mangiulea).

S U M A R

LITERATURĂ

Gheorghe Barbă , FAȚETA DOSTOIEVSKIANĂ A LUI GORKI	7
Gheorghe Călin , AVANGARDA ÎN LITERATURA SLOVACĂ	23
Adriana Cristian , MODERNITATEA CREAȚIEI LUI TURGHENIEV	27
Iaroslava Rizea , ТРАДИЦИИ ХРИСТИАНСТВА В РОМАНТИЧЕСКОЙ ПОЭЗИИ М. Ю. ЛЕРМОНТОВА	37
Ružica Šušnjara , SENJSKI KNJIŽEVNI KRUG	51
Constantin Geambașu , DESPRE CONCEPTUL IDENTITAR LA GOMBROWICZ ȘI LA CZ. MIŁOSZ	69
Ewa Kocój , MITYCZNE DZIEJE STEFANA WIELKIEGO W KONTEKŚCIE WIERZEŃ POTOCZNYCH I IKONOGRAFII MALOWANYCH CERKWI NA BUKOWINIE CZĘŚĆ 1 - W STRONĘ RZYMU	75
Cristina Godun , RECEPTAREA OPEREI LUI TADEUSZ RÓŻEWICZ	91

LINGVISTICĂ

Rumyana Lyutakova , ADAPTAREA GRAFICĂ A ANGLICISMELOR ÎN LIMBILE ROMÂNĂ ȘI BULGARĂ	109
Emil Cernea , EVOLUȚIA UNUI TERMEN JURIDIC...: <i>DUȘEGUBINA</i>	131
Peter Kopecký , FRANCÚZSKE A RUMUNSKÉ EKVIVALENTY SLOVIES VYJADRÚJÍCICH "REČ" ZVIERAT V SLOVENČINE	141
Iudit Bán-Bartalis , НЕКОТОРЫЕ ЗАМЕЧАНИЯ О ТЕОРЕТИЧЕСКОМ ОБОСНОВАНИИ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ПРОИЗНОШЕНИЮ	147
Luiza Olteanu , РОЛЬ АНГЛИЦИЗМОВ В ТВОРЧЕСТВЕ ВИКТОРА ПЕЛЕВИНА. Творчество В. Пелевина в контексте языковых процессов постмодернизма	153
Cosmin Vilău , URME DE LIMBĂ EBRAICĂ BIBLICĂ ÎN SLAVA VECHĂ ȘI ÎN SLAVONA ROMÂNEASCĂ	173
Radu Mârza , UN REPREZENTANT AL ȘCOLII VIENEZE ȘI LEGĂTURILE SALE CU SLAVISTICA ROMÂNEASCĂ: VATROSLAV JAGIĆ	181

SUMAR

PERSONALIA

Stan Velea la 70 de ani (Constantin Geambașu)	207
--	-----

RECENZII

<i>Slovník rumunských spisovatelů</i> (Corneliu Barborică)	213
Даниела Стоянова, Румяна Лютакова, <i>Румънски език. Сборник с упражнения</i> (Mariana Mangiulea)	215
Sławomir Mrożek, <i>Opere Alese</i> (Cristina Godun)	217
Michál Gáfrik: <i>Proti noci</i> (Marinela Felicia Țiprișan)	221

CRONICĂ

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI SLAVIȘTILOR DIN ROMÂNIA (ANII 2000 - 2003) (Mihai Mitu, Mariana Mangiulea)	225
--	-----